

SZÓSZÉK ÉS ÚRASZTALA

A VÁNDORLÁS TANUSÁGOS KÉPE

1 Móz 47, 9

Földi vándoréletünk rövid időszakára emlékeztethet minket általában minden változás, amit belvilágunkban s a körülöttünk levő dolgokban szemlélünk; arra figyelmeztet minden eszme, minden iránynézet, mi az öntudat első felvillanása óta lelkünkben támad.

Vándoréletünkre emlékeztet minket közelebről mindennap alkonyodása, midőn lankadatlan hagyjuk félbe napi munkánkat; minden betegség, midőn a vándorbot egyidőre mintegy kiesik vagy kiszakíttatik kezünkből. Azonban kedves atyámfiai! e vándorlásra emlékeztetésnek csak akkor lehet valódi bece s fontossága, ha azt erkölcsi életünkre nézve épületessé tesszük, mi az által eshetik meg leginkább, ha a vándorlás tanuságos képét szüntelen szemünk előtt tartjuk s nem feledjük azt oly hamar, mint a halottat olykor feledni szokták, mihelyt azt a sírjába rejték. Jertek hát atyámfiai! Válasszuk ki s szemléljük néhány pontban egy mestersége tökéletesítése végett vándorló ifjú képét, hogy ennek szemlélése által Isten képét, saját lelkünket tökéletesítsük.

1. Első kelléke a vándornak az útiköltség. Gondoskodjatok minde-
nekelőtt az útiköltségről, ti földnek vándori! Ideje korán gondoskodja-
tok a földi vasárnapokra megkívánható eledelről; ámbár a lelki, az örök-
javakra szükség embernek főképp törekednie, de ki kell elégítenie az ér-
zéki természet szükségéit is; a lelkiekre nézve is nélkülözhetetlenek a
testi javak mint segédeszközök. Gondoskodjatok azért ezen eszközökről.
Ne hagyjátok magatokat csudákra. Vándorútunk nem pusztákon megyen
keresztül, mint hajdan a zsidó népé, hol saját munkásságával semmit se-
szerezhetvén, a mennyei Atya küldözgeté neki az eledelt.

A munkában leli fel az ember az ő paradicsomát, abban a bünök
elleni leghathatósabb fegyvereket; a vidámságot, mely a munkának kísé-
rőtársa; az emberek előtti becsületet, mely a szorgalmat környékezi; a
testi és lelki erőket, a melyek gyakorlat nélkül elrozsdásodnak; munkás-
ság nélkül nincs tisztességes kenyér, nincs izletes falat, anélkül nem
virulhat fel a lélekbéke s megelégedés virága. Az útravalóról gondoskod-
jatok hát jó korán ti is életvándorok!

2. Az útiköltség mellett az öltözet az, miről gondoskodnia kell a
vándornak, hogy por- és szennyfoltos úti és mivesnapri ruháját olykor
változtathassa.

A te úti és mívesnap i ruhád, azon gondolkozás- és cselekvésmód, amelyben lelked e földi utazása alatt a rábízott munka közben megjelent; ámde e mindennapi szokott öltözet olyan könnyen szennyesülhető, s majd alig ismerhetni ama hófehér tisztaságra, melyben lelked a teremtő kezéből kijött. Ne mulaszd el azért ember, ezen te lelki ruhádnak minél gyakrabbi tisztogatását, s világosság fiaihoz illő öltözettel i változtatását, nehogy belélapadjon lelkedbe a tisztátalanság s megrögzött hajlamoddá váljék az abban való járás. Azonban a köznapi öltözettel, a közszokással nem szabad megelégedned. Mint a vándorlegénynek megvan az ő különös ünnepi díszruhája: így neked is atyámfia, olykor a közönségesen felül kell emelkedned, vagy kép nélkül szólva viszonyozd szeretettel a gyűlölséget, nyújts békejobbot megsértőidnek; tégy többet is, mennyit az önérdek kíván, karold be jótékonyságod ölébe mind, akikre azt kiterjeszteni képes vagy. Ily vasárnapi fényesebb eszmék és elvek új ruháival, miket a mindennapi lelkek nem várnak, fel nem foghatnak, szükség olykor ékesíteni magadat; a szeretet és nagylelkűség ilyen munkáival, miket a rendes köznapi igazság nem kíván, szükség magadnak egy-egy magas-tos lelki ünnepet készítened. Csak a szentebb órák ily gyümölcsei által szentelhetsz mennyei Atyádnak is valóban szent ünnepeket.

3. Vegyétek gondolóra továbbá ifjúnk vándorkönyvét is: ott béjegyezve találjátok: honnan jó s hová megyen, személyes leírását, hivatását, életszabályait; a helyeket hol munkában volt; a megbízásokat miket itt-ott végre kell hajtania; az oktatásokat, miket az Atya utolszór az útra adott. Életvándora! a te vándorkönyvedet megbecsüld. El ne távozzék e törvénynek könyve a te szádtól és a szerint cselekedjél, mert akkor lesznek szerencsések a te lépteid. (Józs. 1:8). E könyvben van megírva: honnan jöttél s hová mész: porból vagy és porrá kell lenned; személyes leírásod: Isten képe re vagy teremtve; hivatásod: orcádnak verítékéval eg yed a te kenyeredet, — és légy tökéletes, mint a te mennyei Atyád tökéletes. E könyvben van megírva a két nagy parancsot: szeressed a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből, — s szeressed felebarátodat, mint te magadat; s az életbölcesség szabályai, mikre ügyelned szükség a vándorút annyi veszélyei közt.

4. De a vándornak botra is van szüksége, mely támasza neki elfáradtában; fegyver kezében a megtámadók ellen; oly eszköz, mellyel a rögök és akadályköveken át magának utat törhessen. Van-e valami támaszod, van-e jó vándorbotod ember, a fárasztó életpályán? A hit a vándorbot, — nincs annál erősebb támaszunk, midőn erő s bátorság megfogyatkoznak. Ragadjuk meg azért mindkét kezünkkel a fenntartó botot, mely mint Mózes pálcája: képes lesz eloszlatni szükségégeinket, aggasztó gondjainkat. Azonban a hitnek szükség külsőleg is erényes tettekben, a szeretet munkáiban nyilatkoznia: a te vándorbotodnak, mint hajdan az Áron vesszejének, egyszerre kell virágokat és gyümölcsöket teremnie. Ekkor a tiszta jószándék s Istenbe vetett hit vigasztaló érzetével szívedben s emberbaráti nemes tettek fegyverével kezekben, a munkás hit erős botjára támaszkodva bátran szólhatsz fel Dáviddal: „Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól, mert te velem vagy; a te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem.“ (Zsolt. 23:4).

5. Ne említsem-e még azt is Atyámfiái, mily kívánatos a vándornak a jó útitársaság, az útja terheit könnyebbitő szíves részvét, az útasító kalauz: mert senki sem érezheti inkább e szavak igazságát: nem jó az embernek egyedül lenni, mint aki idegen földön vándorol. Mily árván, elhagyottan érzed magad, hogyha hű társak, részvevő jóbarátok nélkül kell utaznod. De íme, mennyei Atyád, ki a társas lét ezen szükségét szívedbe oltá, annak kielégítéséről is gondoskodott. Küld útitársat tenéked életpárodban, s útikíséretül gyermekek, rokonok, jóismerősök és tanítókkal környékez téged, s kalauzul adta elődbe a lelkiismeretet s kijelentett igéjét. Ki az oka, ki hibája, hogy ha te Isten és természet szava ellenére elvonod magad ettől a jó és balsorsodban résztvevő társágtól, vagy ha ezt meg nem becsülve, boldogtalanná teszed életedet.

Csatlakozzunk minél szorosabban útitársainkhoz, akiket még mieinknek nevezhetünk, s hű egyetértésben utazzunk velök; ekkor mindvégig örvendhetünk egynéhány részvevő, hű lélek társaságának s egymást, kiegészítve, támogatva, könnyebbíthetjük a vándorlás nehéz terheit.

6. Oly rövidre van szabva különben is a vándorlás időszaka, mit a maga kiképzésén csüngő vándornak egy percig sem szabad szem elől téveszteni. A próbaidő ily rövid s bizonytalan voltának bizonyossága nem indítana-e minket annál nagyobb becsben tartására s felhasználására, minden még mosolygó percnél? Lehetnének-e képesek azon vándorhoz hasonlítani, aki útitársaival mindig verseng és kötekedik, s parányi örömeiket is irigylis háborgatja; aki a legjobb munkaórákat s a tanulhatós alkalmait elhanyagolván, mindig csak azon járattja eszét, hogy önkényes ünnepnapokat tartson s hogy minél több időt lophasson el magának henye s haszontalan mulatozásra?

7. Gondoljuk meg inkább végtére azt, amit a vándor ifjú szakadatlanul szemé előtt tart: ez a vándorlás célja. S mi volna ez egyéb, mint magát önszakmájában, mesterségében tökéletesíteni, hogy hazatértekor a próbát jól kiállhassa, hogy mesterré lehessen, övéinek, honának javára. Ember! a te rendeltetésed ugyanaz, menj hát és cselekedjél hasonlóképpen, tökéletesedés a te földi vándorlásod magasztos célja; a mennyei hazában szoros vizsgálat vár reád: miként töltötted ki munkaidődet e földi hazában? méltó vagy-e arra, hogy egykor a nagy munkaadó s bíráló szájából hallgassad ama jutalmazó szót: „Jól vagyon jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bízlak ezután; menj be a te uradnak örömébe“. (Mt 25:21).

Ily magasrátörő szellemben haladjunk elő atyámfiái! Az élet vándorútján, mindig tökéletesítve magunkban a szentnek, igaznak és szépnek érzelmeit; mindig igyekezve jobba és bölcsebbé lenni, hogy a mi előnkbe adatott célt kifuthassuk; de mindig helyet adva szívünkbe az apostol szerény vallomásának: „Nem mondom, hogy már elértem, vagy, hogy már tökéletes volnék; hanem igyekezem, hogy el is érjem“. (Fil 3:12). Ámen.

KRIZA JÁNOS*

* Megjelent a Keresztény Magvető I. kötetében 1861. 124—133; rövidített szöveg.

A SZERETET HATALMA

1 Kor 13, 1—13

A 8. Zsoltár 4—6 verseiben ezt olvashatjuk: „Mikor látom egeidet, a te ujjaidnak munkáját, a holdat és a csillagokat, amelyeket teremtettél: micsoda az ember — mondom — hogy megemlékezel róla, és az embernek fia, hogy gondod van reá? Hiszen kevéssel tetted őt kisebbé az Istennél, és dicsőséggel és tisztességgel megkoronáztad őt“.

A világ egyik legnagyobb tudósa, Harlow Shapley, Darwin szellemében arról beszél, hogy az ember folytonos fejlődésben van addig a korszakig, amíg a szellem és a lélek eddig nem is sejtett tökéletesedési fokát el nem éri. Ehhez a megállapításához azt a megjegyzését is hozzákapcsolja, hogy e szó: együttműködés (kooperáció) az az erkölcsi elv, amelyre az embernek fennmaradása reménységét fel kell építenie. Az egyik feltevés szerint Isten az embert az angyaloknál csak valamivel tette kisebbé. Egy másik feltevés szerint az ember képes szinte elérni Isten magasságát.

Az éremnek másik oldala az, hogy a legkiválóbb biológusok arról beszélnek, hogy ha nem is hirtelen, de fokozatosan lesüllyedhet az ember a dinosaurusz nevű őszállat állapotába, amikor szembe kell néznie megsemmisülésével, mert a környezetéhez való alkalmazkodásra teljes mértékben képtelenné válik. Szerintük ez az állapot bekövetkezhetik, ha az ember nem találja meg legégetőbb problémáinak megoldását.

A közvélemény csak lassan, fokozatosan ébred rá a környezetünkkel való sok visszaélésre, annak kihasználására, sőt megmérgezésére. Sok vonatkozásban nem voltunk és nem vagyunk elővigyázatosak. Kifosztottuk a természetet, megmérgeztük a földet, a levegőt és a vizet, mindenféle kártékony, egészségtelen anyaggal. Egyik tudósunk megállapítása szerint egyedül az Egyesült Államokban évenként 2 és fél billió tonna méreggel szennyezzük be környezetünket.

Mindemellett meg kell említenünk a szörnyű veszélyt, amely a fehérek és feketék egymással való küzdelmében társadalmunk egységét egyre nagyobb mértékben fenyegeti Amerikában, Rodéziában, Dél-Afrikában és máshelyt.

Ezenkívül nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a fehérek és sárgák közötti harcot, amely Kelet és Nyugat között ma folyik. Eljöhét az idő, amikor a technológia képes lesz az emberiséget megsemmisíteni.

Mindezt bevezetésképpen mondtam el mindahhoz, amiről nektek a mai napon beszélni szeretnék. A nagy amerikai unitárius, Channing Ellery Vilmos írja emlékezéseiben, hogy prédikációiban, bármilyen kérdéstről szóltak is azok, mindig valamilyen formában előtérbe került az ember méltóságának a fenséges eszméje, — és én, részben saját tapasztalataim alapján, részben mint Channing buzgó tanítványa szeretném kihangsúlyozni azt, hogy ez a nagy kérdés állott a múltban is és áll ma is gondolkodásom és érdeklődésem középpontjában.